

УДК 373.3.016.78

**ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Заря Л.О.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради*

Стаття присвячена проблемі використання можливостей мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва, розглянуто суть різних мультимедійних видань, запропоновано шляхи використання мультимедіа на уроках музичного мистецтва.

Ключові слова: уроки музичного мистецтва, мультимедійні технології, учні, навчання.

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
НА УРОКАХ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА**

Заря Л.А.

Статья посвящена проблеме использования возможностей мультимедийных технологий на уроках музыкального искусства, рассмотрена суть разных мультимедийных изданий, предложены пути использования мультимедиа на уроках музыкального искусства.

Ключевые слова: уроки музыкального искусства, мультимедийные технологии, ученики, обучение.

**USE OF MUL'TIMEDIYNIKH OF TECHNOLOGIES
ON LESSONS OF MUSICAL ART**

Zarja L.A.

The article is devoted the problem of the use of possibilities of multimedia technologies on the lessons of musical art, essence of different multimedia editions is considered, the ways of the use of multimedia are offered on the lessons of musical art.

Key words: music art lessons, multimedia technologies, school children, education.

Стратегія пошуку перспективних шляхів удосконалення музичної освіти детермінує необхідність впровадження нових підходів до всебічного озброєння вчителя музики відповідними програмами, рекомендаціями, навчальними матеріалами та технічними засобами тощо з метою її зорієнтованості на художньо-творчий розвиток школярів, формування інтересу до музики. Я. Коменський у своїй праці «Велика дидактика» зазначив, що: «...Все, що тільки можна, давати для сприймання чуттям, а саме: видиме – для сприймання зором, почуте – слухом, пахощі – нюхом, доступне дотикові – через дотик. Якщо будь-які предмети відразу можна сприйняти кількома чуттями, нехай вони відразу сприймаються кількома чуттями» [2, с. 12]. На наш погляд саме за допомогою мультимедійних технологій навчальна інформація відразу сприймаються кількома чуттями.

Об'єктивна необхідність пошуків нових підходів до проблеми всебічного музичного розвитку школярів з використанням мультимедійних технологій, недостатня увага до цієї проблеми актуальна і потребує уважного до себе ставлення. «Однією з актуальних проблем музичної освіти є розробка комп'ютерних (мультимедійних) програм, які забезпечують ефективну динамічність опанування школярами шкільного курсу з музичного мистецтва, елементами якого є «слухання», «розуміння», «створювання», «виконання» музичних творів» [4, с. 46-47].

Нині проводиться велика кількість експериментальних досліджень, які спрямовані на пошук оптимальних умов використання інформаційних технологій у навчальному процесі (С Андреев, Д. Богданова, О. Крюкова тощо). Найбільший інтерес викликає дослідження теоретичних і практичних основ комп'ютерно-розвиваючого навчання – В. Антипової, Г. Бокаєвої, О. Горбуненко, О. Гребенюка, Н. Сергєєва, Л. Сухорукової тощо. Науковці (В. Янкул, В. Штепа, М. Фіцула, О. Ростовський) вказують, що спеціальні технічні засоби навчання (мультимедіа) – необхідний чинник засвоєння знань. Науковці Янкул, Фіцула зазначають, що «без впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес уроку музики якісних показників у навчанні сьогодні неможливо досягти» [3, с. 141; 4, с. 21-22]. Науковці зазначають, що важливим аспектом використання мультимедіа є, насамперед, поєднання в одному програмовому продукті різноманітних видів

інформації – к традиційних (текст, таблиці, ілюстрації тощо), так і оригінальних (мова, музика, фрагменти відеострічок, телекадри, анімація). У науковій літературі (О. Балабан, Н. Белявіна, Н. Ветлугіна, О. Гуминська, Ю. Поплавська, О. Чайковська, В. Штепа, В. Янкул) розглядаються можливості впровадження мультимедійних програмно-педагогічних систем у навчальний процес тільки з позиції формування музичних знань у старших вікових групах учнів. адже ще не достатньо теоретично обґрунтована методика використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва, немає відповідних державних програм для середньої загальноосвітньої школи.

За даними О. Шликової, американські вчені Флетчер, МакНейл, Нельсон (Fletcher, McNeil, Nelson) провели порівняльний аналіз традиційних форм навчання з використанням мультимедійних технологій. Здійснюючи дослідження незалежно один від одного, вчені дійшли висновку, що мультимедійні навчальні програми мають значні переваги перед звичайними, традиційними [5, с. 118]. Як свідчать дослідження, проведені у школах Канади, США, Франції, комп'ютер на уроках у початковій школі подвоює в учнів час довільної уваги (20 хвилин замість 10 хвилин на традиційному уроці) [1, с. 98].

Сучасні викладачі (С. Кушнір, Р. Кулик, Н. Никитюк, Л. Лиса, М. Карнаухова та ін.), використовуючи мультимедійні технології на своїх уроках, дійшли висновку, що мультимедійні засоби на уроках допомагають конкретизувати навчальні об'єкти та увявити їх на більш якісному рівні. Усе це сприяє зацікавленості учнів навчальним матеріалом, формує в учнів пізнавальний інтерес до виконання завдань. Досвід учителів переконує, що використання мультимедійних технологій дозволяє досягти високої ефективності уроку, розглянути значний обсяг матеріалу, узагальнити й систематизувати знання учнів з теми, показати прикладну спрямованість вивченого матеріалу, перевірити практичні вміння й навички учнів, здійснити диференціацію та індивідуалізацію навчання. Професор Ш. Амонашвілі, створюючи відеоуроки музики, зауважив, що вони допоможуть учителям уникнути частих помилок у плануванні занять. Мультимедійна технологія дозволяє гнучко керувати потоками різноманітної інформації – текстами, графічними зображеннями, музикою, відео зображенням. Додамо, що

в сучасного вчителя музики, який запроваджує мультимедійні технології, розширюється методичний арсенал. Він має можливість швидко підготуватися й прийти на урок не з купою конспектів, нотаток, плакатів, а з диском або флеш-накопичувачем, на якому багато інформації, відображеної на якісному рівні. Ще однією перевагою мультимедіа, на нашу думку, є його властивість зацікавити учнів музичним матеріалом, яка підсилюється безпосередньою увагою учнів до наочних зображень та позитивним емоційним станом.

Розглянемо суть і можливості використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва.

Отже, унаочнення навчального матеріалу здійснюється апаратними основними і спеціальними пристроями, які бувають основними й спеціальними:

- до основних пристроїв відносять: комп'ютер, мультимедіа-монітор, маніпулятори (миша, клавіатура, трекбол, графічний планшет, світлове перо, тачпад, сенсорний екран, pointing stick, ігрові маніпулятори – джойстик, геймпад). Зокрема, останнім часом особливої уваги заслуговує використання в практиці навчання графічних планшетів (дигитайзер) – пристрій для введення графічних зображень безпосередньо до комп'ютера за допомогою плоского ручного планшета й спеціального пера;

- до спеціальних засобів відносяться приводи CD-ROM, TV-тюнери, графічні акселератори, звукові плати, акустичні системи. Мультимедійна система включає комп'ютер, маніпулятори, що виводять інформацію на плазмовий телевізор (або екран), відеопроєктор, DVD, INTERNET тощо.

До можливостей віднесемо: навчальний матеріал, який раніше подався головним чином від учителя або з підручника, може подаватися на екрані через звук і зображення. Від цього змінюється характер навчання, досягається висока ефективність уроку, підвищується рівень використання наочності на уроці, встановлюються міжпредметні зв'язки, швидко сприймається необхідна інформація, розглядається значний обсяг матеріалу, узагальнюються й систематизуються знання учнів з теми. З'являється можливість показати прикладну спрямованість вивченого матеріалу, активізувати сприйняття інформації, сприяти зацікавленості

учнів навчальним матеріалом, формувати в учнів пізнавальний інтерес. Але підкреслимо, найбільш важливим має залишатися спрямування уваги учнів до музики – її змісту, краси та виразності.

Для унаочнення навчального матеріалу на уроках музики придатні певні електронні мультимедіа-видання. З урахуванням вікових особливостей школярів, вимог до використання інформаційних технологій у школі, виокремлюємо такі видання: мультимедійні навчальні програми; електронні навчальні посібники; електронні енциклопедії.

Розглянемо різні за змістом мультимедійні видання. Це, наприклад:

- навчальні програми які, відповідно до напряму, можуть містити: текстове пояснення у мовному й графічному вигляді; музичні твори, що подаються у виконанні кращих музикантів; віртуальну клавіатуру, на якій учень має можливість грати, обравши тембр пропонованих інструментів. Ці програми можуть забезпечити ефективну динамічність опанування школярами шкільного курсу з музичного мистецтва.

- електронний навчально-наочний посібник – це видання, що містить сукупність наочних матеріалів, поданих засобами мультимедіа. Його використання є ефективним при організації репродуктивної роботи учнів, коли вчителю необхідно наочно підтвердити або конкретизувати певні повідомлення, музичні твори тощо. Окрім того, такі посібники є доцільними при постановці вчителем навчальних проблем;

- електронна енциклопедія – довідкове видання основних відомостей з однієї або кількох галузей знання, систематизованих за різними ознаками, доповнених аудіо- та відеоматеріалами, програмовими засобами пошуку й відбору довідкової інформації. Такі електронні енциклопедії можуть стати у нагоді для організації дослідницької роботи молодших школярів;

- презентації власних уроків – це створені власноруч уроки з використанням різноманітних можливостей мультимедійних технологій. При цьому відзначимо, що мультимедіа-презентації (власні розробки уроків з використанням мультимедіа) є одним з найбільш поширених засобів унаочнення навчального матеріалу. Їх інформативність набагато вища від традиційних засобів навчання через застосування мультимедіа, в якій використовується не лише текст, портрети композиторів

й ілюстрації, але й графіка, анімація, відео та звук. Підкреслимо, що видання мультимедіа для застосування на уроках музики можуть бути різними відповідно до потреб конкретного уроку, рівня володіння відповідними програмами та наявності сертифікованих програм у системі середньої загальної освіти.

З огляду на вищезазначену властивість мультимедіа, пропонуємо вводити їх за такими завданнями:

- використати мультимедійні технології з метою поліпшення сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, почуттів, уяви та активності учня;

- запроваджувати мультимедійні презентації з інтеграцією різних видів мистецтва для актуалізації опорних знань з навчальної дисципліни;

- підключати мультимедійні технології для постановки різних завдань з метою розкриття органічного зв'язку змісту музичного навчання з реаліями життя людини, характерних рис національної та світової музики;

- зміст і логіку тематики мультимедійного матеріалу зумовлювати особливостями розвитку художнього мислення дітей, накопиченням практичного досвіду.

Нині розроблено декілька мультимедійних програм для використання на уроках музичного мистецтва. Видано музичні програми: «Первинні музичні жанри. Танець»; «П. Чайковський», «М. Мусоргський»; серії програм «Класична музика» (ознайомлює із творчістю понад 63 композиторів, містить 320 музичних творів), «Українські музичні інструменти» (учні мають можливість прослухати сольне виконання на інструменті або звучання інструмента в ансамблі, оркестрі), «Енциклопедія музичних інструментів» тощо), які викликають особливий інтерес у молодших школярів. Комплексне використання цих програм розширює методичний арсенал учителя, дозволяє школярам ознайомитися з найкращими творами класичної музики

Отже, проблему використання мультимедійних технологій на уроках музики можна і необхідно вирішувати. Відзначимо, що застосування мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва може допомогти вчителю відчутно підвищити якість навчання, досягнення поставленої мети, а учням ефективніше засвоїти навчальний матеріал.